

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilökorttilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilökorttilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Elina Rydman, sisäministeriö
- apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- hallinnollinen avustaja Jorma Mussalo, ulkoasiainministeriö
- viestintäneuvos Kreetta Simola, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Pekka Martin, Maahanmuuttovirasto
- ylitarkastaja Tarja Ranta, Poliisihallitus
- varmennehallintopäällikkö Katja Lingonheimo, Väestörekisterikeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- Viestintävirasto
- Kansaneläkelaitos
- Suomen Pakolaisapu ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi henkilökorttilaki.

Henkilökorttilaissa säädettäisiin muun muassa henkilökortin hakemisesta, myöntämisestä ja peruuttamisesta. Ehdotetut säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevaa henkilökorttilakia. Lakiin lisättäisiin säännökset henkilökorttihakemuksen sähköisestä vireillepanosta, kevennetystä sähköisestä hakemusmenettelystä ja valmiiden korttien suoratoimituksesta. Henkilökorttia voisi jatkossa hakea poliisilaitoksen lisäksi myös Suomen ulkomaan edustustosta.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Uudessa henkilökorttilaissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin hakijan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta henkilökorttia haettaessa. Lisäksi ulkomaalaisen henkilökorttia koskevia säännöksiä tarkennettaisiin. Lakiin sisältyisivät säännökset myös tietyissä rikosepäilyyn, suorittamattomaan rangaistukseen ja asevelvollisuuteen liittyvissä tilanteissa myönnettävästä matkustusasiakirjaksi kelpaamattomasta Suomen kansalaisen henkilökortista. Henkilökorttilaissa ei enää säädettäisi sairausvakuutustietojen merkitsemisestä henkilökortille.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin tehtäisiin uuden henkilökorttimenettelyn edellyttämät muutokset. Lisäksi pakkokeinolakiin, konkurssilakiin ja kansalaisuuslakiin tehtäisiin uudesta laista aiheutuvat muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2016. Henkilökorttilain säännöksiä kevennetystä hakemusmenettelystä ja Suomen edustustojen toimivallasta sovellettaisiin kuitenkin vasta myöhemmistä ajankohdista lukien.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Henkilökorttilakiin esitetään lukuisia sisällöllisiä muutoksia. Lakiin on tarpeen sisällyttää riittävän yksityiskohtaiset menettelyä koskevat säännökset, koska kyse on henkilöllisyyttä ja matkustus-oikeutta osoittavasta asiakirjasta. Henkilökortti sisältää vahvana sähköisenä tunnistusvälineenä käytettävän kansalaisvarmenteen, mikä myös osaltaan edellyttää yksityiskohtaista sääntelyä. Näiden syiden vuoksi valiokunta puoltaa kokonaan uuden henkilökorttilain säätämistä ehdotuksen mukaisesti.

Esityksen tavoitteena on saattaa henkilökorttilaki ja henkilökorttimenettely vastaamaan erityisesti sähköisten palveluiden osalta yhteiskunnassa yleisesti tapahtuvaa kehitystä. Ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan henkilökorttiin liittyvän viranomaisasioinnin sujuvuuden ja joutuisuuden lisäämistä mahdollistamalla henkilökorttihakemuksen sähköinen vireillepano sekä tietyissä tilanteissa henkilökortin hakeminen sähköisesti ilman henkilökohtaista asiointia viranomaisessa. Tarkoituksena on myös helpottaa valmiin henkilökortin toimittamista tekemällä mahdolliseksi suoratoimitus henkilökorttivalmistajalta yksityisen palveluntuottajan toimipisteeseen hakijan noudeuttavaksi, kuten passeissa. Henkilökorttimenettelyä on tarkoitus yksinkertaistaa ja nopeuttaa myös sillä, että sairausvakuutustietoja ei enää merkitä henkilökorttiin. Muutosten tavoitteena on asiakaspalvelun parantaminen ja viranomaisten työn tehostaminen.

Henkilökorttimenettely vastaa pitkälti passimenettelyä sekä lainsäädännössä että käytännössä. Asiakirjat myönnetään melko samankaltaisessa menettelyssä ja samaa tarkoitusta varten. Passilakiin on tehty viime vuosina muutoksia, jotka ovat tehneet asiakirjojen suoratoimituksen ja sähköisen asioinnin mahdolliseksi (esim. HaVM 27/2014 vp). Nyt samankaltaisia muutoksia ehdotetaan henkilökorttilakiin. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että henkilökortti- ja passimenettelyt ovat myös sähköisen asioinnin ja valmiiden korttien suoratoimituksen osalta mahdollisimman samankaltaisia.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Henkilökortteja myönnetään suhteellisen vähän verrattuna passeihin. Henkilökortteja on hallituksen esityksen mukaan myönnetty viime vuosina noin 135 000 vuodessa, kun passeja on myönnetty noin 700 000 vuosittain. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että ehdotetun kevennetyn henkilökorttimenettelyn piirissä olisi 3,64 miljoonaa henkilöä. Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotetut muutokset saattavatkin lisätä myönnettyjen henkilökorttien määrää. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että sähköiset asiointipalvelut ovat helppokäyttöisiä ja toimintavarmoja. Sähköisestä asioinnista on passimenettelyssä saatu hyviä kokemuksia.

Uudella lailla kevennetään poliisin lupahallintoa ja parannetaan asiakaspalvelua, kun henkilökohtaista asiointia viranomaisessa henkilökortin hakemisen ja valmiin henkilökortin noutamisen yhteydessä ei enää edellytetä. Muutosten avulla poliisi kykenee nykyistä selkeämmin keskittymään ydintehtäviinsä, mikä henkilökorttimenettelyn osalta tarkoittaa päätösten valmistelua, asiakirjojen myöntämistä ja henkilökortin hakijan luotettavaa tunnistamista. Valiokunta pitää nyt esitettyjä muutoksia johdonmukaisena jatkeena passimenettelyssä omaksutulle menettelyn keventämiselle. Muutokset lisäävät henkilökorttimenettelyn joustavuutta ja sujuvoittavat sitä koskevaa sääntelyä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Sähköinen asiointi ja suoratoimitus

Voimassa olevassa henkilökorttilaissa ei ole säännöksiä sähköisestä asioinnista. Hakemus jätetään nykyisin henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Nyt henkilökorttimenettelyssä on tarkoitus ottaa käyttöön passimenettelyn kaltainen sähköinen asiointi. Jos hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden kuluessa myönnetty passi tai henkilökortti ja hän on tuolloin asioinut henkilökohtaisesti, hänelle voidaan esityksen mukaan myöntää henkilökortti kevennetyssä menettelyssä ilman hakijan henkilökohtaista asiointia viranomaisessa. Lisäksi edellytyksenä on muun muassa, että hakija on ollut yli 12-vuotias edellistä henkilökorttia tai passia myönnettäessä. Edellytyksenä on myös, että hakijalta on hakemusta edeltävien kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte passia tai henkilökorttia varten eikä hänen suku- tai etunimensä on tämän jälkeen muuttunut.

Sähköinen asiointi otettiin passiasioissa käyttöön joulukuussa 2014. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan lähes 160 000 hakijaa on saanut passin uusittua käymättä lainkaan henkilökohtaisesti poliisilaitoksella. Passin sähköisen asiointin käyttöaste oli noin 60 prosenttia huhtikuussa 2016. Kevennetyn menettelyn hakemuksia oli kaikista passihakemuksista noin 25 prosenttia.

Henkilökorttia haettaessa kevennetty menettely on passimenettelyyn verrattuna hieman laajempi, koska henkilökortissa ei ole sormenjälkiä. Henkilökortin hakeminen sähköisesti passin perusteella ilman aiempaa henkilökorttia on mahdollista, koska passihakemuksen yhteydessä tehdään vastaavat hakijan tunnistamiseen liittyvät toimenpiteet ja asiakirjat myönnetään samaa tietojärjestelmää käyttäen.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Kevennetyn menettelyn käytön edellytyksenä on vahva sähköinen tunnistautumisen. Käytössä olevia vahvoja sähköisiä tunnistamisvälineitä ovat pankkien tarjoamat verkkopankkitunnukset, Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenne ja teleyritysten mobiilivarmenteet. Kaikki edellä mainitut ovat laajasti hyväksytyjä erilaisissa viranomaisten palveluissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että huolimatta hyvin perustelluista sähköisen asioinnin mahdollisuuksien lisäämisestä myös asiakkaiden riittävästä henkilökohtaisista asiointimahdollisuuksista huolehditaan. Kaikilla henkilökortin hakijoilla ei ole mahdollisuutta tai osaamista asioida sähköisesti. Tästä syystä on tärkeää, että henkilökorttihakemuksen voi edelleen laittaa vireille myös henkilökohtaisesti asioiden.

Valmis henkilökortti voidaan ehdotuksen mukaan toimittaa jatkossa suoratoimituksena henkilökorttivalmistajalta hakijalle kirjattuna kirjeenä tai vastaavana lähetyksenä. Kortti noudetaan yksityisen palveluntuottajan toimipisteestä. Suoratoimitus on ollut käytössä passimenettelyssä huhtikuusta 2013 alkaen. Passien suoratoimituksesta saadut kokemukset ovat olleet valiokunnan saaman selvityksen mukaan myönteisiä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan suoratoimituksen avulla on muutoksen voimaantulon jälkeen toimitettu noin 81 prosenttia kaikista poliisin myöntämistä passeista. Toimitustavan muutoksella on helpotettu passin noutamista, ja asiakaskäynnit poliisin palvelupisteissä ovat selvästi vähentyneet. Valiokunta pitää tätä myönteisenä kehityksenä, mutta korostaa, että kevennetyn menettelyn kokonaisuhyötyä voidaan arvioida vasta siinä vaiheessa, kun toimintamalli on ollut pidempään käytössä.

Jotta henkilökorttien suoratoimitus voidaan ottaa käyttöön, henkilökorttilakiin ehdotetaan passilakia vastaavia säännöksiä julkiseksi hallintotehtäväksi katsottavan, henkilökortin laadun ja oikeellisuuden sekä kortin toimittamista koskevan tehtävän siirtämisestä yksityiselle palveluntuottajalle. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valmiin kortin toimitustavasta säädetään laissa, jotta henkilökorttilähetyksen eri vaiheiden seuranta, lähetyksen perillemeno ja erityisesti kortin luovuttaminen oikealle henkilölle voidaan varmistaa.

Ehdotuksen lähtökohtana on, että Suomessa henkilökortit toimitetaan Poliisihallituksen hyväksymän palveluntuottajan välityksellä. Palveluntuottaja valitaan julkisia hankintoja koskevalla menettelyllä koko henkilökorttien valmistussopimuksen voimassaoloajaksi. Henkilökorttilain 22—24 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi henkilökorttilähetyksen toimittajana toimivaa palveluntuottajaa tai sen alihankkijaa koskevista vaatimuksista. Sääntely vastaa passilain mukaista sääntelyä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Poliisihallitus huolehtii siitä, että koulutukseen ja ohjeistukseen sekä turvallisuusjärjestelyihin panostetaan sekä viranomaisten että yksityisen palveluntuottajan osalta.

Perustuslakivaliokunta on passilain muuttamista koskeneen hallituksen esityksen (HE 188/2012 vp) johdosta antamassaan lausunnossa (PeVL 6/2013 vp) todennut, että passin myöntäminen, passin laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastaminen sekä passin toimittaminen ja luovuttaminen muodostavat sellaisen tehtäväkokonaisuuden, jota on pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä. Passin myöntämistä koskevassa päätöksenteossa on kuitenkin perustuslakivaliokunnan mainitun lausunnon mukaan selvästi kysymys merkittävän julkisen vallan käytöstä, jota koskevia tehtäviä ei voida antaa muulle kuin viranomaiselle. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan vastaavankaltaista suoratoimitusta henkilökortteihin. Henkilökortti on käyttötarkoitukseltaan passia vastaava asiakirja, minkä vuoksi henkilökorttilakiin lisätään vastaavat säännökset.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Passilakiin lisättiin eduskuntakäsittelyssä vaatimus yksilöinnin ja toimittamista edeltävän laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastamisen suorittamisesta Suomessa. Perustuslakivaliokunta katsoi vaatimuksen perustelluksi sekä tietojen luonteen että sen vuoksi, että tällöin yksityiseen palveluntuottajaan kohdistuvat hallinnon yleislaeista ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä johtuvat velvoitteet tulevat sovellettaviksi palveluntuottajaan tämän hoitaessa julkista hallintotehtävää (PeVL 6/2013 vp). Ehdotetun henkilökorttilain 22 §:n 4 momentin mukaan palveluntuottajan tulee yksilöidä henkilökortti ja suorittaa henkilökortin toimittamista edellyttävä laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastaminen Suomessa. Hallintovaliokunta katsoi edellä mainitusta passilain muuttamista koskeneesta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (HaVM 4/2013 vp), että EU-oikeuden mukaiset edellytykset vedota yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen täytyvät ja kieltä siirtää yksilöintitietoja Suomen ulkopuolelle on syytä sisällyttää lakiin. Henkilökorttien valmistusmenettely vastaa passien valmistusmenettelyä sormenjälkien käsittelyä lukuun ottamatta. Valiokunta pitääkin perusteltuna, että henkilökorttilakiin otetaan vastaava säännös ehdotuksen mukaisesti.

Hakijan tunnistaminen ja ulkomaalaisen henkilökortti

Valiokunta pitää tärkeänä, että uudessa laissa säädetään hakijan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta nykyistä tarkemmin. Valiokunta tähdentää, että henkilökortti on henkilöllisyyttä osoittava asiakirja, jota ei voida myöntää, jos sen hakijan henkilöllisyydestä ei ole riittävästi varmuutta.

Henkilökortin myöntämisen edellytyksenä ehdotetun henkilökorttilain 11 §:n mukaan on, että hakija on tunnistettu ja hänen henkilöllisyytensä on luotettavasti todennettu. Hakijan on henkilökorttia hakiessaan esitettävä voimassa oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja, joka on henkilökortti tai passi. Jos hakijalla ei ole esittää tällaista asiakirjaa, henkilökortin myöntävä viranomaisen tunnistaa hakijan ja todentaa henkilöllisyyden. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tunnistaminen tapahtuu tällaisissa tilanteissa esimerkiksi hakijan hallussa olevien muiden asiakirjojen avulla tai käyttämällä hakijan suostumuksella viranomaisen käytössä olevia rekistereitä. Säännökset hakijan tunnistamisesta koskevat sekä Suomen kansalaisia että ulkomaalaisia. Valittu sääntelytapa vastaa passilain 6 §:n 4 momentin säännöksiä. Valiokunta pitää ehdotettuja säännöksiä tältäkin osin perusteltuina ja asianmukaisina.

Uuden henkilökorttilain 11 §:n 3 momentin mukaan ulkomaalaisen tulee esittää voimassa oleva oleskelulupakortti tai oleskelukortti, jos ulkomaalaisella ei ole esittää henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa ulkomaalaisen henkilökorttia haettaessa. Lisäksi väestötietojärjestelmän ja ulkomaalaisrekisterin henkilötietojen tulee vastata hakijan esittämiä henkilötietoja.

Hakemuksen vastaanottava viranomaisen voi ehdotetun säännöksen mukaan tunnistaa hakijan ja todentaa hänen henkilöllisyytensä tekemällä sormenjälkivertailun hakijan esittämän oleskelulupakortin sormenjälkiin. Tätä vertaamista varten otettuja sormenjälkitietoja voidaan käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi tämän jälkeen.

Sormenjälkivertailusta ei ole säännöksiä voimassa olevassa henkilökorttilaissa. Sen avulla on tarkoitus varmistaa, että ulkomaalaisen henkilökorttia hakeva henkilö on sama, jolle oleskelulupa on myönnetty. Ulkomaalaisen oleskelulupakortti ei ole henkilökorttia haettaessa tunnistamisia-

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

kirja. Oleskelulupakortin sisältämiä biometrisiä tunnisteita käytetään ehdotetussa menettelyssä viranomaisten suorittaman tunnistamisen apuna. Sormenjälkivertailulla ei voida selvittää henkilön todellista henkilöllisyyttä, mutta sillä voidaan varmistaa oleskeluluvan saaneen ja henkilökorttia hakevan olevan sama henkilö.

EU:n oleskelulupa-asetuksessa (neuvoston asetus (EY) N:o 1030/2002) säädetään kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta. Asetuksen 4 artiklan mukaan asetusta sovellettaessa oleskelulupien sisältämiä biometrisiä tunnisteita saa käyttää ainoastaan asiakirjan aitouden todentamiseen ja asiakirjan haltijan henkilöllisyyden todentamiseen vertaamalla biometrisiä tunnisteita suoraan saatavilla oleviin vertailukelpoisiin tunnisteisiin tilanteissa, joissa oleskelulupa on kansallisen lainsäädännön mukaan esitettävä. Valiokunnan käsityksen mukaan EU:n oleskelulupa-asetus mahdollistaa oleskelulupakorttiin tallennettujen sormenjälkien käyttämisen hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla hakijan tunnistamiseen henkilökorttia haettaessa. Säännös vastaa passilain 5 b §:n säännöstä passinhaltijalta otettavien sormenjälkien vertaamisesta passin tekniseen osaan tallennettuihin sormenjälkiin. Valiokunta viittaa tältä osin mietintönsä HaVM 9/2009 vp. Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä asianmukaisena.

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaisen henkilökorttia koskevien säännösten täsmentämistä nykyisestä. Ulkomaalaisen henkilökortin myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hakijan oleskeluoikeus on rekisteröity. Oleskelulupalajilla ei ole merkitystä henkilökortin myöntämisessä. Hakijalla tulee olla kotikunta Suomessa, ja lisäksi edellytetään, että hänen tietonsa on rekisteröity väestötietojärjestelmään.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Suomeen on muodostumassa oleskeluluvan saaneiden ulkomaalaisten ryhmä, joiden pankki- ja viranomaisasiointi on vaikeutunut tai tullut jopa mahdottomaksi sen vuoksi, että matkustusasiakirjaa, jossa on merkintä vahvistamattomasta henkilöllisyydestä, ei ole enää hyväksytty tunnistamisasiakirjaksi. Ulkomaalaisen henkilökorttia ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan voitu myöntää, jos matkustusasiakirjassa on edellä mainittu merkintä. Ilman ulkomaalaisen henkilökorttia ulkomaalainen ei välttämättä saa pankkitiliä avatuksi eikä esimerkiksi verkkopankkitunnuksia tilin sähköiseen käyttämiseen ja muuhun sähköiseen tunnistautumiseen. Pankkitilin epäämistä on perusteltu lähinnä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetulla lailla (503/2008, rahanpesulaki), joka edellyttää asiakassuhteen perustamiseksi henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on myös edistää osaltaan ulkomaalaisten kotoutumista. Henkilökorttia voi käyttää henkilöllisyyden osoittamiseen erilaisissa asiointitilanteissa. Tavoitteena on myös luoda nykyistä kiinteämpi yhteys henkilökortin voimassaolon ja oleskeluluvan tai muun oleskeluoikeuden voimassaolon välille. Valiokunta pitää kannatettavina ehdotettuja muutoksia, joiden johdosta monien Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten asiointi helpottuu. Ulkomaalainen asioi jatkossa Suomessa viranomaisten ja yksityisten tahojen kanssa yhdellä henkilöllisyydellä, joka on sama kuin se, minkä perusteella oleskelulupa on myönnetty. Muutoksilla ei valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan heikennetä henkilökorttimenettelyn luotettavuutta, eikä niistä arvioida muodostuvan erityistä riskiä rahanpesun estämisen tai muun rikostorjunnan kannalta. Valiokunta toteaa, että vastaavankaltainen uudistus on toteutettu Ruotsissa hiljattain, eikä siellä ole valiokunnan tiedon mukaan havaittu järjestelmän luotettavuutta kyseenalaistavia seik-

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

koja. Kyseessä on edelleen poliisin myöntämä henkilökortti, ja hakijan henkilöllisyyttä on selvitetty erilaisin keinoin ennen oleskeluluvan ja ulkomaalaisen henkilökortin myöntämistä.

Edustustojen toimivalta

Voimassa olevan lain mukaan ainoastaan poliisilaitos voi vastaanottaa henkilökorttia koskevia hakemuksia. Esityksessä ehdotetaan, että ulkomailla oleskeleva Suomen kansalainen voi jatkossa hakea henkilökorttia Suomen suurlähetystöltä, lähetetyn virkamiehen johtamalta konsulaatilta tai muulta Suomen edustustolta, jossa myönnetään passeja ja jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut myöntämään henkilökortteja. Suomen ulkomaan edustustot voivat siis myöntää jatkossa passien lisäksi myös henkilökortteja ulkomailla oleskeleville Suomen kansalaisille.

Henkilökortti voi valiokunnan käsityksen mukaan olla hyvinkin tarpeellinen myös ulkomailla oleskelevalle Suomen kansalaiselle erityisesti henkilökortin sisältämän kansalaisvarmenteen vuoksi. Edustustojen toimivallan laajentaminen henkilökorttien myöntämiseen helpottaakin ulkomaalaisten sähköisessä asiointissa käytettävän kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin saamista.

Sähköinen asiointi ei ole Suomen ulkomaan edustustoissa valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan mahdollista vielä siinä vaiheessa, kun muut ehdotetut muutokset tulevat voimaan. Hakemus jätetään edelleen henkilökohtaisesti edustustoon. Edustustoille ei myöskään ehdoteta toimivaltaa myöntää ulkomaalaisen henkilökorttia, väliaikaista henkilökorttia tai ilman huoltajan suostumusta myönnettävää alaikäisen henkilökorttia. Ulkomaalaisen henkilökortti ei kelpaa matkustusasiakirjaksi, minkä vuoksi sille ei ole juurikaan tarvetta Suomen ulkopuolella. Myöskään alaikäisen henkilökortti ja väliaikainen henkilökortti eivät ole matkustusasiakirjoja. Näin ollen on perusteltua, että niiden myöntäminen on rajattu edustustojen toimivallan ulkopuolelle. Edustustojen toimivaltaan esitetty lisäys vastaa pitkälti passien hakemisessa noudatettavaa menettelyä. Valiokunta puoltaa ehdotettua muutosta.

Henkilökortin epääminen ja matkustusosoikeuden henkilökortti

Valiokunta pitää perusteltuna, että henkilökortin epäamisestä sisällytetään nimenomaiset säännökset henkilökorttilakiin. Henkilökorttia voidaan käyttää matkustusasiakirjana Euroopassa. Henkilökorttilaissakin on syytä ottaa huomioon ne tilanteet, joissa matkustusasiakirjaa ei voida myöntää sen vuoksi, että sen hakijan matkustamista on rajoitettava. Henkilökortti voi kuitenkin olla sen haltijan ainoa henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Tämän vuoksi valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena ehdotetun henkilökorttilain 17 §:n säännöstä, jonka mukaan henkilökortti voidaan myöntää tietyissä tilanteissa ilman matkustusosoikeutta.

Valiokunta tähdentää, että muutoksilla on merkitystä myös rikostorjunnan näkökulmasta. Muutoksilla voidaan nykyistä tehokkaammin rajoittaa matkustamista Euroopassa ja turvata osaltaan esimerkiksi esitutkinnan suorittamista, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Henkilökortin sisältämä kansalaisvarmenne

Henkilökorttiin sisältyy väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:ssä tarkoitettu Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne. Parhailtaan eduskunnan käsittelyssä olevassa tunnistuslain (laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista, 617/2009) muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 74/2016 vp) on tarkoituksena kansallisena ratkaisuna vaatia kaikilta vahvan sähköisen tunnistamisvälineen tarjoajilta vähintään EU:ssa määritellyn korotetun varmuustason vaatimusten noudattamista. Jatkossa Suomessa vahvan sähköisen tunnistamisen käsite kattaisi eIDAS-asetuksen kaksi eri varmuustasoa, korotetun ja korkean. Pääsääntöisesti asiointipalvelun tuottaja päättäisi, minkä tasoista tunnistamista sen palvelun käyttö edellyttää, ellei toisin ole säädetty. Tunnistuslakiin ei ole ehdotetun henkilökorttimenettelyn vuoksi tarpeen tehdä muutoksia, koska esimerkiksi sähköisen allekirjoituksen laatuvarmennetta koskevan tunnistuslain 35 §:n 1 momentin vaatimuksen korvaavat eIDAS-asetuksen 24 artiklan 1 kohdan säännökset.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen (HE 41/2016 vp) perustelujen mukaan kansallista sähköistä tunnistamisratkaisua valmisteltaessa on pohdittu myös henkilökortin ja sillä olevan kansalaisvarmenteen merkitystä sähköisessä tunnistamisessa. Kansalaisvarmenne on tällä hetkellä ainoa viranomaisten myöntämä vahva sähköinen tunnistamisväline ja Väestörekisterikeskus puolestaan ainoa laatuvarmenteita myöntävä taho. Toistaiseksi hyvin vähäiseksi jääneestä käytöstä ja kansalaisvarmenteen lisäämisestä aiheutuvista kustannuksista huolimatta kansalaisvarmenne on valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan syytä ainakin toistaiseksi säilyttää henkilökortilla siksi, että kansalaisvarmenne ei ole sidoksissa esimerkiksi pankin tai teleoperaattorin asiakkuuteen. Lisäksi kansalaisvarmenteeseen on suunniteltu etäluettavuutta uutena toiminnallisuutena. Kansalaisvarmennetta voidaan jatkossa hyödyntää myös rajat ylittävässä sähköisessä asiointissa. Kansalaisvarmenteen rajat ylittävä käyttö edellyttää kuitenkin kansalaisvarmenteen notifiointia Euroopan komissiolle niin sanotuksi rajat ylittäväksi tunnistamisjärjestelmäksi.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Henkilökorttilaki

11 §. Hakijan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että eduskunnassa on samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2016 vp). Viimeksi mainitussa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lain (617/2009) nimikettä. Henkilökorttilain 11 §:n 4 momentissa ehdotetaan viitattavaksi mainittuun lakiin. Valiokunta ehdottaa, että pykälässä otetaan huomioon hallituksen esityksessä HE 74/2016 vp ehdotetut muutokset liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön (LiVM 18/2016 vp) mukaisina.

38 §. Voimaantulo. Hallituksen esityksen mukaan henkilökorttilaki on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin syksyllä 2016. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan lainmuutosten edellyttämiä, esimerkiksi sormenjälkivertailuun ja matkustusoikeudettomaan henkilökorttiin liittyviä

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia ei kuitenkaan ole mahdollista toteuttaa vuoden 2016 aikana. Tavoitteena onkin, että laki tulisi voimaan vuoden 2017 alusta. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä ehdotettu edustustojen toimivallan laajentamista koskevien 9 §:n 2 momentin ja 18 §:n 2 momentin soveltaminen lain voimaantuloa myöhäisemmästä ajankohdasta lukien muuttuu tarpeettomaksi. Kevennettyä hakemusmenettelyä koskevaa henkilökorttilain 10 §:ää sovellettaisiin hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti kuitenkin vasta huhtikuusta 2017 alkaen. Edellä mainituista syistä valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin voimaantulosäännöstä täsmennettäväksi.

3. Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

61 §. Varmennetun sähköisen asioinnin palvelut. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös toisessa eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 74/2016 vp). Näin ollen asioiden käsittely tulee yhteensovittaa. Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esityksessä HE 74/2016 vp ehdotettu muutos otetaan lakiehdotuksen käsittelyssä huomioon liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön (LiVM 18/2016 vp) mukaisena.

66 §. Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen. Valiokunta viittaa edellä 61 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn ja ehdottaa, että hallituksen esityksessä HE 74/2016 vp ehdotettu muutos otetaan lakiehdotuksen käsittelyssä huomioon liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön (LiVM 18/2016 vp) mukaisena.

Johtolause. Valiokunta toteaa, että edellä 61 ja 66 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittuun hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös lain 68 §:ää. Tämän vuoksi 3. lakiehdotuksen johtolauseetta tulee tarkistaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 41/2016 vp sisältyvät 2. ja 4.—6. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 41/2016 vp sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Henkilökorttilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Henkilökortti

Tässä laissa säädetään Suomen kansalaiselle ja Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle henkilöllisyyden osoitukseksi myönnettävästä henkilökortista.

Mitä tässä laissa säädetään henkilökortista, koskee myös Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle henkilölle myönnettävää henkilökorttia (*ulkomaalaisen henkilökortti*), alaikäiselle henkilölle ilman huoltajien suostumusta myönnettävää henkilökorttia (*alaikäisen henkilökortti*) ja väliaikaista henkilökorttia, jollei muualla laissa toisin säädetä.

2 §

Henkilökortti matkustusasiakirjana

Suomen kansalaiselle myönnettyä henkilökorttia voidaan käyttää passin sijasta matkustusasiakirjana passilain (671/2006) 2 §:n 1 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alaikäisen henkilökorttia, 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia eikä 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilökorttia.

3 §

Kansalaisvarmenne

Henkilökorttiin sisältyy väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alaikäisen henkilökorttia eikä 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia.

4 §

Henkilökortin sisältö

Henkilökorttiin merkitään kortinhaltijan sukunimi, etunimet, sukupuoli ja henkilötunnus, henkilökortin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, henkilökortin myöntänyt viranomainen, kortin numero ja Suomen kansalaisten osalta tieto kansalaisuudesta. Henkilökortissa on lisäksi kortinhaltijan valokuva ja nimikirjoitus.

Jos henkilökorttiin sisältyy kansalaisvarmenne, korttiin merkitään tieto varmenteen myöntäjästä.

Alaikäisen henkilökorttiin, ulkomaalaisen henkilökorttiin, väliaikaiseen henkilökorttiin ja 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilökorttiin merkitään lisäksi tieto siitä, että korttia ei voida käyttää matkustusasiakirjana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun nimikirjoituksen merkitsemisestä henkilökorttiin.

5 §

Teknisen osan sisältö

Henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja välttämättömät tekniset tiedot. Tekniseen osaan voidaan tallettaa myös 4 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot.

Henkilökortin tekniseen osaan voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa teknisiä sovelluksia ja tietoja.

Alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole tässä pykälässä tarkoitettua teknistä osaa.

6 §

Viranomaisen palveluksessa olevan henkilökortti

Valtion tai kunnallisen viranomaisen pyynnöstä voidaan sen palveluksessa olevalle henkilölle myönnettävän henkilökortin tekniseen osaan tallettaa hänen tehtäviensä hoitamisen edellyttämät tiedot.

7 §

Teknisen osan tietosuoja

Henkilökortin teknisen osan sovellusten ja tietojen tallettamisessa on huolehdittava siitä, että sovelluksia ja tietoja voivat käyttää vain niihin oikeutetut.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

8 §

Henkilökortin tietojen oikeellisuus ja tarkistaminen

Henkilökortin myöntävä viranomaisella vastaa siitä, että kortin tiedot ovat hakemuksen mukaiset. Hakijaa koskevien teknisen osan tietojen on oltava yhdenmukaiset vastaavien henkilökortissa nähtävissä olevien tietojen kanssa.

Väestörekisterikeskus vastaa ainoastaan niistä henkilökortin tiedoista, jotka se on tallettanut kortille.

Kortinhaltijalla on oikeus tarkistaa henkilökortteja myöntävän viranomaisen luona teknisen osan sisältämät henkilötiedot ja tarvittaessa pyytää tietojen korjaamista tai poistamista.

2 luku

Henkilökortin hakeminen ja myöntäminen

9 §

Henkilökortin hakeminen

Henkilökorttia haetaan poliisilta. Hakemus voidaan panna vireille sähköisesti. Hakijan tulee saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse hakemuksen täydentämistä varten, jollei 10 §:stä muuta johdu.

Ulkomailla oleskeleva Suomen kansalainen voi hakea henkilökorttia Suomen suurlähetystöltä, lähetetyn virkamiehen johtamalta konsulaatilta ja sellaiselta muulta Suomen edustustolta, jossa myönnetään passeja ja jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut myöntämään henkilökortteja (*Suomen edustusto*). Hakijan on oltava henkilökohtaisesti läsnä haettaessa henkilökorttia Suomen edustustolta eikä hakemusta voida panna vireille sähköisesti. Alaikäisen henkilökorttia ja väliaikaista henkilökorttia ei voida hakea Suomen edustustolta.

10 §

Henkilökohtainen läsnäolo henkilökorttia sähköisesti haettaessa

Hakijan ei tarvitse saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse henkilökorttia sähköisesti haettaessa, jos:

1) hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana myönnetty Suomen kansalaisen henkilökortti tai passi, jota haettaessa hakija on henkilökohtaisesti asioinut viranomaisen luona;

2) hakija on 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa myönnettäessä ollut yli 12-vuotias; ja

3) hakijalta on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte henkilökorttia tai passia varten eikä hakijan suku- tai etunimi ole tämän jälkeen muuttunut.

Hakijan ei tarvitse saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse ulkomaalaisen henkilökorttia sähköisesti haettaessa, jos:

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

- 1) hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana myönnetty ulkomaalaisen henkilökortti, jota haettaessa hakija on henkilökohtaisesti asioinut viranomaisen luona;
- 2) hakija on 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa myönnettäessä ollut yli 12-vuotias; ja
- 3) hakijalta on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte ulkomaalaisen henkilökorttia varten eikä hakijan suku- tai etunimi ole tämän jälkeen muuttunut.

Hakijan tulee kuitenkin saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse, jos se on hakijan tunnistamiseksi, uuden nimikirjoitusnäytteen antamiseksi tai muusta erityisestä syystä tarpeen.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta haettaessa henkilökorttia Suomen edustustolta eikä haettaessa alaikäisen henkilökorttia tai väliaikaista henkilökorttia.

11 §

Hakijan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

Henkilökortin myöntämisen edellytyksenä on, että hakija on tunnistettu ja hänen henkilöllisyytensä on luotettavasti todennettu.

Hakijan on henkilökorttia hakiessaan esitettävä voimassa oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Jos hakijalla ei ole esittää tällaista asiakirjaa, henkilökortin myöntävä viranomainen tunnistaa hakijan ja todentaa tämän henkilöllisyyden.

Jos ulkomaalaisen henkilökorttia hakevalla ei ole esittää voimassa olevaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, hänen tulee esittää voimassa oleva oleskelulupakortti tai oleskelukortti. Hakemuksen vastaanottava viranomainen saa tällöin ottaa hakijalta sormenjäljet ja verrata niitä oleskelulupakortin tai oleskelukortin tekniseen osaan talletettuihin sormenjälkiin hakijan henkilöllisyyden todentamiseksi. Vertaamista varten otettuja sormenjälkitietoja voidaan käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi sen jälkeen.

Sähköinen asiointi edellyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä **luottamuspalveluista** annetussa laissa (617/2009) tarkoitettua tunnistusvälinettä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkilökorttia haettaessa hyväksyttävistä henkilöllisyyttä osoittavista asiakirjoista sekä menettelystä hakijaa tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa.

12 §

Henkilökorttihakemuksen liitteet

Hakemukseen on liitettävä hakijan kasvokuva, josta hakija on hyvin tunnistettavissa.

Alaikäisen hakijan henkilökorttihakemukseen on liitettävä hänen huoltajiensa suostumus. Jos alaikäinen on otettu Suomessa sosiaalilautakunnan huostaan, hakemukseen on liitettävä sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimielimen suostumus. Jos alaikäiselle ulkomaalaiselle hakijalle on määrätty kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 39 §:ssä tarkoitettu edustaja, hakemukseen on liitettävä tämän suostumus. Haettaessa alaikäisen henkilökorttia hakemukseen ei tarvitse liittää tässä momentissa tarkoitettua suostumusta.

Asevelvollisen on henkilökorttia hakiessaan esitettävä selvitys siitä, ettei henkilökortin myöntämiselle ole 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 19 §:n 4 momentissa tarkoitettua estettä. Todistus,

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

jolla asevelvollinen voi osoittaa esteettömyyden henkilökortin saamiselle, voi olla sotilaspassi, rauhan ajan palveluksesta vapautetulle annettu kutsuntatodistus tai muu vastaava päätös, kokonaan asepalveluksesta vapautetulle annettu kutsuntatodistus, sotilasviranomaisen antama esteettömyystodistus tai siviilipalvelustodistus.

Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijan on esitettävä luotettava selvitys syystä, joka edellyttää väliaikaisen henkilökortin myöntämistä, sekä selvitys siitä, kuinka pitkäksi ajaksi hän tarvitsee henkilökortin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen vaadittavista liitteistä. Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasvokuvaa koskevista teknisistä ja muista vaatimuksista.

13 §

Henkilötietojen tarkastaminen ja vastaavuus

Henkilökorttihakemusta käsittelevä viranomainen tarkastaa hakijan henkilötiedot väestötietojärjestelmästä ennen henkilökortin myöntämistä. Ulkomaalaisen henkilökorttia haettaessa henkilötiedot tarkastetaan lisäksi ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa (1270/1997) tarkoitetusta ulkomaalaisrekisteristä.

Hakemuksessa esitettyjen henkilötietojen tulee vastata väestötietojärjestelmän ja ulkomaalaisen henkilökorttia haettaessa myös ulkomaalaisrekisterin tietoja.

Hakijan henkilötiedot merkitään henkilökorttiin väestötietojärjestelmän tietojen mukaisesti.

14 §

Ulkomaalaisen henkilökortin myöntäminen

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, ulkomaalaisen henkilökortin myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) hakijalla on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka hakijan oleskeluoikeus on rekisteröity;
- 2) hakijalla on kotikuntalain (201/1994) mukainen kotikunta Suomessa; ja
- 3) hakijan tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään.

15 §

Väliaikaisen henkilökortin myöntäminen

Henkilökortti voidaan erityisestä syystä myöntää väliaikaisena, jos tässä laissa säädetyt henkilökortin myöntämisen edellytykset täyttyvät, mutta keskitetysti valmistetun henkilökortin myöntäminen nopeutetussakaan aikataulussa ei ole mahdollista.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

16 §

Henkilökortin myöntäminen alaikäiselle

Alaikäiselle hakijalle voidaan myöntää henkilökortti, jos huoltajat siihen suostuvat.

Jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, henkilökortti voidaan myöntää ilman tämän suostumusta.

Alaikäiselle hakijalle voidaan ilman huoltajien suostumusta myöntää alaikäisen henkilökortti.

17 §

Henkilökortin epääminen ja henkilökortti ilman matkustusoikeutta

Henkilökortti voidaan evätä Suomen kansalaiselta:

1) jonka todennäköisin syin epäillään syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vähintään vuoden vankeusrangaistus ja jota koskeva esitutkinta tai syyteharkinta on kesken tai josta henkilö on syytteessä tai etsintäkuulutettu;

2) joka on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen eikä ole rangaistusta suorittanut;

3) joka on 28 vuotta täyttänyt asevelvollinen, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 30 vuotta, jollei hän osoita, ettei maanpuolustusvelvollisuus ole esteenä henkilökortin myöntämiselle.

Matkustusasiakirjaksi hyväksyttävää henkilökorttia ei myönnetä sille, joka on määrätty konkurssilain (120/2004) 4 luvun 8 tai 9 §:ssä tarkoitettuun maastapoistumiskieltoon. Matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin myöntämisestä matkustuskieltoon määrätyle säädetään pakkokeinolain (806/2011) 5 luvun 3 §:ssä.

Hakijalle voidaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa myöntää henkilökortti, jota ei voida käyttää matkustusasiakirjana, mutta jota voidaan käyttää sähköisessä asioinnissa.

Harkittaessa matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin myöntämistä 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle on otettava huomioon:

1) matkustamisen merkitys hänen perhesuhteidensa, terveydentilansa, toimeentulonsa, ammatinsa ja muiden olosuhteiden kannalta; sekä

2) onko perusteltua syytä olettaa, että hän matkustaa ulkomaille välttääkseen esitutkintaa, rangaistusta tai sen täytäntöönpanoa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun henkilökortin myöntämisestä talletetaan tieto henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 3 §:ssä tarkoitettuun hallintoasioiden tietojärjestelmään.

18 §

Toimivalta henkilökortin myöntämiseen

Henkilökortin myöntää poliisilaitos.

Ulkomailla oleskelevalle Suomen kansalaiselle henkilökortin myöntää Suomen edustusto.

Väliaikaisen henkilökortin ja alaikäisen henkilökortin myöntää poliisilaitos.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

19 §

Henkilökortin voimassaoloaika

Henkilökortti myönnetään viideksi vuodeksi, jollei 2—4 momentissa toisin säädetä.

Ulkomaalaisen henkilökortti myönnetään viideksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan oleskeluluvan tai oleskelukortin voimassaoloajaksi.

Henkilökortti voidaan myöntää viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi 17 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Asevelvolliselle voidaan myöntää henkilökortti enintään sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 28 vuotta, jollei hän osoita, ettei maanpuolustusvelvollisuus ole esteenä henkilökortin myöntämiselle tätä pidemmäksi ajaksi, taikka jollei erityisen painavista syistä muuta johdu.

Väliaikainen henkilökortti myönnetään siksi ajaksi, jota sen myöntämistä edellyttävä erityinen syy vaatii, kuitenkin enintään neljäksi kuukaudeksi.

20 §

Päätös henkilökorttiasiassa

Jos henkilökortti myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

3 luku

Henkilökortin toimittaminen ja luovuttaminen

21 §

Henkilökortin toimittaminen ja luovuttaminen

Henkilökortti toimitetaan hakijalle kirjattuna kirjeenä tai vastaavana seurattavana lähetyksenä.

Jos asiakirjaturvallisuuteen liittyvän tai muun erityisen syyn vuoksi henkilökorttia ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toimittaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, henkilökortin myöntävä viranomainen luovuttaa kortin. Henkilökortin myöntävä viranomainen voi myös ohjata henkilökortin luovutettavaksi muun 9 §:ssä tarkoitettun viranomaisen toimesta tai sellaisen kunniakonsulin toimesta, jolle ulkoasiainministeriö on antanut valtuutuksen luovuttaa henkilökortteja.

Aiemman henkilökortin voimassaolo päättyy, kun hakijalle luovutetaan uusi henkilökortti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkilökortin toimittamisesta ja luovuttamisesta noudatettavasta menettelystä.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

22 §

Henkilökortin laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastamista sekä henkilökortin toimittamista koskeva tehtävä

Poliisihallitus vastaa henkilökortin laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastamisen sekä henkilökortin toimittamisen järjestämisestä. Poliisihallitus voi siirtää yksityiselle palveluntuottajalle henkilökortin laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastamista sekä henkilökortin toimittamista koskevan tehtävän.

Poliisihallituksen on sovittava palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, henkilökortin laatuun liittyvistä vaatimuksista, turvallisuusjärjestelyistä ja muista tehtävän asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista ottaen huomioon viranomaisia velvoittavat tietoturvasuutta koskevat säännökset.

Palveluntuottaja voi järjestää henkilökortin toimittamisen hakijalle 21 §:ssä tarkoitettulla tavalla Poliisihallituksen hyväksymän alihankkijan välityksellä. Palveluntuottaja vastaa alihankintana teettämästään palvelusta.

Palveluntuottajan tulee yksilöidä henkilökortti ja suorittaa henkilökortin toimittamista edeltävä laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastaminen Suomessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelua tuotettaessa noudatettavasta menettelystä ja sen vaatimuksista.

23 §

Palveluntuottajaa ja alihankkijaa koskevat vaatimukset

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän asianmukaisen hoitamisen edellyttämät tietoliikenneyhteydet ja tietojärjestelmän taso sekä muut tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajan on huolehdittava asianmukaisesti asiakirjaturvallisuudesta, toimitilaturvallisuudesta ja tietosuojasta.

Henkilökorttien Suomessa tapahtuvaa toimittamista varten palveluntuottajalla on oltava toimipaikkoja riittävästi ja alueellisesti kattavasti.

Jos henkilökorttien toimittaminen järjestetään alihankintana, myös alihankkijan on täytettävä 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset.

24 §

Palveluntuottajan valvonta ja virkavastuu

Poliisihallitus valvoo palveluntuottajan ja alihankkijan toimintaa. Poliisihallituksen on palveluntuottajan kanssa tehtävässä sopimuksessa varmistettava valvontamenettelyjen ja toiminnan tarkastamisen tehokkuus.

Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava Poliisihallitukselle sellaisista toimintaansa tai alihankkijan toimintaa koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

Palveluntuottajan ja alihankkijan Suomessa palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan 22 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

4 luku

Henkilökortin peruuttaminen ja viranomaisen haltuun ottaminen

25 §

Henkilökortin peruuttamisen edellytykset

Henkilökortti peruutetaan, jos:

- 1) kortinhaltija menettää Suomen kansalaisuuden tai vapautetaan siitä;
- 2) kortinhaltija sitä pyytää;
- 3) se katoaa ennen hakijalle luovuttamista tai kortinhaltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi;
- 4) alaikäiselle hakijalle myönnetyn henkilökortin edellytyksenä on ollut huoltajien suostumus ja huoltaja peruuttaa suostumuksensa; tai
- 5) alaikäinen on otettu huostaan ja sosiaalilautakunta peruuttaa suostumuksensa tai vaatii henkilökortin peruuttamista.

Henkilökortti voidaan peruuttaa, jos:

- 1) siinä on ilmeinen virheellisyys;
- 2) se on turmeltunut tai sen merkintöjä tai teknisen osan tietoja on muutettu;
- 3) sitä käyttää joku muu kuin kortinhaltija tai se on muun kuin kortinhaltijan hallussa; taikka
- 4) jos sen myöntämisen jälkeen on tullut esiin seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat 17 §:n nojalla matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin epäämiseen.

Harkittaessa henkilökortin peruuttamista 2 momentin 4 kohdan nojalla on otettava huomioon 17 §:n 4 momentissa mainitut seikat.

Jos henkilökortti on peruutettu 1 momentin 3 kohdan nojalla ennen hakijalle luovuttamista tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla syystä, joka ei ole aiheutunut kortinhaltijan omasta huolimattomasta menettelystä, kortinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi henkilökortti peruutetun henkilökortin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi. Jos henkilökortti on peruutettu kortin turmeltumisen vuoksi, kortinhaltijalla on kuitenkin oikeus saada uusi henkilökortti maksutta vain, jos turmeltuminen on aiheutunut viranomaisesta johtuvasta syystä.

26 §

Ulkomaalaisen henkilökortin peruuttamisen ja voimassaolon päättymisen edellytykset

Ulkomaalaisen henkilökortti peruutetaan, jos:

- 1) kortinhaltijan oleskelulupa, oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelukortti peruutetaan tai kortinhaltija karkotetaan maasta;
- 2) kortinhaltijalla ei ole enää kotikuntaa Suomessa;
- 3) kortinhaltija sitä pyytää;

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

4) se katoaa ennen hakijalle luovuttamista tai kortinhaltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi;

5) alaikäiselle hakijalle myönnetyn henkilökortin edellytyksenä on ollut huoltajien suostumus ja huoltaja peruuttaa suostumuksensa; tai

6) alaikäinen on otettu huostaan ja sosiaalilautakunta peruuttaa suostumuksensa tai vaatii henkilökortin peruuttamista.

Ulkomaalaisen henkilökortti voidaan peruuttaa, jos:

1) siinä on ilmeinen virheellisyys;

2) se on turmeltunut tai sen merkintöjä tai teknisen osan tietoja on muutettu;

3) sitä käyttää joku muu kuin kortinhaltija tai se on muun kuin kortinhaltijan hallussa; tai

4) sen myöntämisen jälkeen on tullut esiin seikkoja, jotka kortin myöntämistä harkittaessa olisivat todennäköisesti johtaneet sen epäämiseen.

Jos henkilökortti on peruutettu 1 momentin 4 kohdan nojalla ennen hakijalle luovuttamista tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla syystä, joka ei ole aiheutunut kortinhaltijan omasta huolimattomasta menettelystä, kortinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi henkilökortti peruutetun henkilökortin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi. Jos henkilökortti on peruutettu kortin turmeltumisen vuoksi, kortinhaltijalla on kuitenkin oikeus saada uusi henkilökortti maksutta vain, jos turmeltuminen on aiheutunut viranomaisesta johtuvasta syystä.

Ulkomaalaisen henkilökortin voimassaolo päättyy, jos kortinhaltija saa Suomen kansalaisuuden. Kortinhaltijalle ei tällöin anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

27 §

Henkilökortin peruuttaminen turvallisuustoimenpiteenä

Väärinkäytösten estämiseksi henkilökortti voidaan peruuttaa viranomaisen aloitteesta, jos voidaan todennäköisin syin epäillä henkilön kuolleen luonnononnettomuuden tai muun katastrofin yhteydessä taikka rikoksen johdosta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu epäily osoittautuu vääräksi ja henkilö löytyy elävänä, hänellä on oikeus saada maksutta uusi henkilökortti peruutetun henkilökortin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi.

28 §

Toimivalta henkilökortin peruuttamiseen

Henkilökortin peruuttaa poliisilaitos tai henkilökortin myöntänyt viranomainen. Jos henkilökortti on ilmoitettu kadonneeksi tai anastetuksi ulkomailla, henkilökortin voi peruuttaa myös Suomen edustusto.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

29 §

Edellytykset henkilökortin ottamiselle viranomaisen haltuun

Peruutettu henkilökortti otetaan viranomaisen haltuun. Jos henkilökortti on peruutettu, kortinhaltijan tai sen, joka pitää henkilökorttia hallussaan, on viranomaisen vaatimuksesta luovutettava henkilökortti viranomaiselle.

Jos kortinhaltija tai muu henkilö käyttää tai yrittää käyttää sellaista henkilökorttia tai ulkomalaisen henkilökorttia, jonka voimassaolo on päättynyt 21 §:n 3 momentin tai 26 §:n 4 momentin nojalla, viranomainen voi ottaa henkilökortin haltuunsa mitätöintiä varten.

Henkilökortti voidaan ottaa väliaikaisesti viranomaisen haltuun ennen peruuttamispäätöksen tekemistä, jos henkilökortti sisältää ilmeisen virheellisuuden tai henkilökortti on siten turmeltu, ettei sitä voida enää pitää luotettavana tunnistamis- tai matkustusasiakirjana tai sen merkintöjä on muutettu taikka jos sitä käyttää muu kuin se, jolle henkilökortti on myönnetty.

Matkustuskieltoon määrätyn henkilön matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä säädetään pakkokeinolain 5 luvun 2 §:ssä. Maastapoistumiskieltoon määrätyn henkilön matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin luovuttamisesta poliisiin haltuun säädetään konkurssilain 4 luvun 8 §:ssä.

30 §

Henkilökortin ottaminen viranomaisen haltuun

Henkilökortin ottaa viranomaisen haltuun 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa 9 §:ssä tarkoitettu henkilökorttivilanomainen taikka poliisi- tai rajatarkastusviranomainen.

Henkilökortin saa 29 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ottaa väliaikaisesti viranomaisen haltuun henkilökortin peruuttamiseen 28 §:n nojalla oikeutettu viranomainen ja rajatarkastusviranomainen, jos on todennäköistä, että henkilökortti voidaan 25 tai 26 §:n nojalla peruuttaa.

Poliisimiehellä, rajavartiomiehellä ja muulla rajatarkastuksen suorittavalla virkamiehellä on oikeus tehdä henkilöntarkastus henkilökortin ottamiseksi viranomaisen haltuun.

Viranomaisen haltuun otettu henkilökortti on viipymättä toimitettava henkilökortin myöntäneelle viranomaiselle tai kortinhaltijan kotipaikan poliisilaitokselle.

5 luku

Erinäiset säännökset

31 §

Henkilökorttirekisteri

Tässä laissa poliisille ja Suomen edustustolle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisi pitää rekisteriä, johon talletetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 3 §:n

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

2 momentissa tarkoitetut henkilöllisyyttä koskevat tiedot sekä mainitun lain 3 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut henkilökorttitiedot ja kuvatiedot.

Rekisterin tietojen käytöstä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 15 ja 16 §:ssä. Tietojen luovuttamisesta ja poistamisesta säädetään mainitun lain 19 ja 23 §:ssä.

32 §

Henkilökortin säilyttäminen

Kortinhaltijan on säilytettävä henkilökorttiaan huolellisesti. Henkilökorttiin ei saa tehdä omia merkintöjä.

33 §

Henkilökortin hävittäminen

Jos henkilökorttia ei ole noudettu vuoden kuluessa sen myöntämispäivästä, se voidaan hävittää.

Poliisilaitoksen ja Suomen edustuston on hävitettävä sille toimitettu henkilökortti, jonka voimassaolo on päättynyt, ja 25–27 §:n nojalla peruutettu henkilökortti. Jos henkilökortti peruutetaan muun kuin kortinhaltijan aloitteesta, henkilökortti hävitetään vasta peruuttamista koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tulon jälkeen, kuitenkin viimeistään sen voimassaoloajan päättyttyä.

34 §

Henkilökortista perittävä maksu

Henkilökortista peritään valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukainen maksu.

Henkilökortin myöntämisestä maksutta säädetään 25–27 §:ssä.

35 §

Henkilökortin malli

Poliisihallitus päättää henkilökortin mallista ja muista sen valmistamiseen liittyvistä seikoista.

36 §

Konsulipalvelujen antaminen Suomen suurlähetystöissä ja konsulaateissa

Siitä, mitkä Suomen suurlähetystöt ja lähetetyn virkamiehen johtamat konsulaatit antavat tässä laissa tarkoitettuja konsulipalveluja, säädetään konsulipalvelulain (498/1999) 9 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

37 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Henkilökortti voidaan ottaa viranomaisen haltuun sen estämättä, että henkilökortin peruuttamispäätökseen on haettu muutosta.

Päätökseen ottaa henkilökortti viranomaisen haltuun ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

38 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 9 §:n 2 momenttia ja 18 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2017 ja 10 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2017.

Tällä lailla kumotaan henkilökorttilaki (829/1999).

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin henkilökortteihin, joihin on merkitty sairausvaikutusta koskevia tietoja, sovelletaan kumotun lain 7 §:n 3 momenttia ja 8 §:n 3 momenttia.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan tätä lakia.

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 3 §:n 3 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 457/2009, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

3 §

Hallintoasiain tietojärjestelmä

Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

2) henkilökorttilaissa (/) poliisille ja Suomen edustustoille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tiedot mainitussa laissa tarkoitettusta hakemuksesta, päätöksestä, luvasta, poliisin ja Suomen edustuston toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta ja ilmoituksesta sekä passilaissa (671/2006) poliisille, ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tiedot passihakemuksesta ja päätöksestä passiasiaassa, tiedot passista tai muusta Suomen viranomaisen antamasta matkustusasiakirjasta, tiedot passin katoamisesta, anastamisesta tai haluttuun ottamisesta sekä tiedot passin antamisen esteistä ja passiasiaan liittyvästä huomautuksesta (*henkilökortti- ja passitiedot*);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:n 3 momentti ja 66 §, sellaisena kuin ne ovat, 61 §:n 3 momentti laissa / ja 66 § osaksi laissa /, sekä
lisätään 68 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa /, uusi 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

61 §

Varmennetun sähköisen asioinnin palvelut

Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Väestörekisterikeskuksen luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, joka sisältyy henkilökorttilaissa (/) tarkoitettuun henkilökorttiin tai muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan, ja jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten. Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan myös muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvää Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta, jota käytetään edellä mainittuun tarkoitukseen ja joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa asetetut vaatimukset.

66 §

Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen

Kansalaisvarmenne voidaan myöntää vain Suomen kansalaiselle sekä ulkomaalaiselle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, jonka tiedot on talletettu väestötietojärjestelmään ja jonka henkilöllisyys on luotettavasti todennettu. Lisäksi edellytetään, että ulkomaalaisella on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti taikka että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia. Muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan 67 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä menettelyä sekä henkilötietolaissa säädettyjä henkilötietojen käsittelyä sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisia varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

Hakemuksen vastaanottajan on noudatettava henkilötietolaissa säädettyjä henkilötietojen käsittelyä sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa asetettuja varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia.

68 §

Varmenteen hakemista ja myöntämistä koskeva menettely eräissä tapauksissa

Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen uusimiseen sovelletaan henkilökorttilakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

konkurssilain 4 luvun 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssilain (120/2004) 4 luvun 8 §:n 3 momentti ja 10 §:n 2 momentti seuraavas-
ti:

4 luku

Velallisen asema konkurssissa

8 §

Ennen konkurssiin asettamista määrättävät turvaamistoimet

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu maastapoistumiskielto voi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Kiellon voimassaoloaikana voidaan kuitenkin 9 §:n 2 momentin nojalla määrätä uusi kielto. Kieltoon määrätylle ei saa myöntää passia tai matkustusasiakirjaksi hyväksyttävää henkilökorttia. Jos hänelle on myönnetty passi tai matkustusasiakirjaksi hyväksyttävä henkilökortti, hänen on luovutettava se poliisin haltuun kiellon voimassaoloajaksi.

10 §

Turvaamistoimien käsittely

Tuomioistuimen tulee huolehtia siitä, että velalliselle ilmoitetaan heti tarkoitukseen soveltuvalla tavalla maastapoistumiskiellosta ja velvollisuudesta luovuttaa passi ja matkustusasiakirjaksi hyväksyttävä henkilökortti poliisin haltuun sekä kiellon kumoamisesta ja raukeamisesta. Tuomioistuimen on viipymättä tehtävä poliisille vastaava ilmoitus tiedon tallentamiseksi poliisin tietojärjestelmään. Tiedot on poistettava rekisteristä viipymättä kiellon tultua kumotuksi tai rauet-
tua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

pakkokeinolain 5 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 5 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohta ja 3 § seuraavasti:

5 luku

Matkustuskielto

2 §

Matkustuskiellon sisältö

Matkustuskieltopäätöksessä voidaan kieltoon määrätty velvoittaa:

7) luovuttamaan passinsa ja matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökorttinsa poliisille.

3 §

Passin myöntämiskiello

Matkustuskieltoon määrätylle ei saa myöntää passia tai matkustusasiakirjaksi hyväksyttävää henkilökorttia, jos se vaarantaa matkustuskiellon tarkoituksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kansalaisuuslain 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 34 §:n 2 momentin 3 kohdan b alakohta, sellaisena
kuin se on laissa 579/2011, seuraavasti:

34 §

Kansalaisuuden säilyttäminen täytettäessä 22 vuotta

Riittävä yhteys katsotaan olevan, jos:

- 3) henkilö on 18 vuotta täytettyään, mutta ennen 22 ikävuoden täyttämistä:
b) hakenut Suomen passia tai henkilökorttia taikka saanut Suomen passin tai henkilökortin;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.6.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Pirkko Mattila ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Mika Kari sd
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2016 vp

jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

eduskuntasihtööri Henri Helo